

धर्मया ज्ञान

भिक्षु अश्वघोष

धर्मया ज्ञान

प्रकाशक
नियमरत्न तुलाधर
असं, ये

प्रकाशक—

नियमरत्न तुलाधर

असं, येँ

द्वितीय संस्करण १००० दोछी

बुद्ध सम्बत् २५३८

नेपाल सम्बत् १९९४

इस्वी सम्बत् १९९४

विक्रम सम्बत् २०५१

मुद्रक—

नेपाल प्रेस

शुक्रपथ, येँ ।

फोन — २२ १० ३२

[दिवंगत तीर्थलक्ष्मी तुलाधर]

जन्म - ने. सं. १०४८ चउलाथ्व, षष्टमी
दिवंगत - ने. सं. १११४ थिलागाः, तृतीया

धर्मदान

थुगु धर्मज्ञान थैगु सफू दान यानागु पुण्यं
दिवंगत तीर्थलक्ष्मी तुलाधरयात निर्वाण
लाभया नितिं हेतु जुइमा धका
धर्मदान यानाम्ह—

नियमरत्न तुलाधर
असं, ये

थुगु खँ

त्यूड त्वाले च्वंम्ह अमृतरत्न तुलाधर काया दिवंगत जुइ धुंकुपेसिगु नामं धर्मया सफू छगू छापे याना इना वीगु इच्छा याना च्वंम्ह छम्ह दु । धर्मया सफू च्वयातयागु दुला धका न्यन । सीपिनि नामं सफू छापे याना इना वी धाल धाय्वं साव बाँला ता, लय्ता नं वो । जि ध्रया थुथाय् जि तस्सकं लिमलाना च्वन । थुउसि भोतर्या ध्यानकुटी वर्षावास च्वंवना च्वना । उकिं याकनं माःगुसा आः थर्थे च्वे मलानि । वय्क नं धैदिल गुँलां इना बी माःगु ।

जि पुलांगु लेख मुना छप्पं क्यना । वय्कलं थ्व छक छे यंका क्यनाहय् धका यंकल । छुं दिन लिपा थुगु लेख मुना बाँला, सीके माःगु खँत दुथ्याना च्वंगु दु, ज्यू धका धैदिल । प्रेसे बी यंका गुँलायात लाक्क छापे नं जुल ।

थुगु सफू दिवंगत तीर्थलक्ष्मी तुलाधरया नामं येँ असंया भाजु नियमरत्न तुलाधरं छापे याना धर्मदान याय्त श्रद्धा तैदिल, उकिं वय्कयात आपालं सुभाय् दु । अथे हे थुगु सफू छापे याय्त स्वापू तयादीम्ह भाजु अमृतरत्न तुलाधरयात धन्यवाद दु । प्रूफ स्वया गुहाली ब्यूपि अनगारिकापि वीर्यवती, धम्मविजयापिन्त नं सुभाय् दु । इले हे बाँलाक सिधेका ब्यूगुलि नेपाल प्रेस नं धन्यवादया पात्र जू ।

— भिक्षु अश्वघोष

ध्यानकुटी, बनेपा

ने. सं. १११४ गुँला (२६ श्रावण २०५१)

धलः – पौ

१. बुद्धया व्यक्तित्व	१
२. शीलवानम्ह तर कर्तव्य मस्यूम्ह भिक्षु	५
३ लोभी पह	७
४. खःगु खँ नं न्ह्याथासं ल्हाय् मज्जू	१३
५. दोष जक खनेगु पह	१६
६. बौद्ध समाज	२१
७. चित्र गृहपति	२३
८. लिक्क स्वयेमते तापाक्क स्वः	२८
९. समुदय सत्य	३१
१०. शत्रु मन्त्री निम्ह मिले जुल	३६
११. शिक्षा	३६
१२. चीन	४३

बुद्धया व्यक्तित्व

परलोक्या लोभ क्यना थुगु लोक ताले लाकेगु कुतः याना विज्याःम्ह भगवान् बुद्ध खः । पालि साहित्य स्वया यंकेबले तथागत सम्यक्सम्बुद्धया व्यक्तित्व तःथी मच्छि खनेदु । थन छता नित्ता खँ जक न्ह्यथने त्यना । भगवान् बुद्धं मनूतेत उपासक भिक्षु व अरहन्त तथा निर्वाणे थ्यंकेगु कुतः याना विमज्याः । अथे धका योग्यपिन्त निर्वाणया लंपु क्यना मविज्यागु मखु । साधारण परिवारे च्वंच्वंपिन्त अरहन्त ज्वीगु व निर्वाणे थ्यंकेगु अःपुगु खँ मखु, व्यावहारिकगु खँ न मखु । अरहन्त ज्वीगु धैगु पारिवारिक जीवनं अलगगु खँ खः । धात्थे धाय्माल धाःसा वस्पोल तथागतया मनसुवाला अशिक्षितपिन्त शिक्षित यायेगु, मभिपिन्त भियायेगु, नुगःस्यापिन्त त्फागी यायेगु, अत्सीपिन्त उत्साही व परिश्रमी यायेगु, थौ यायेमाःगु ज्या कन्हे याये धाइपिन्त यायेमाःगु ज्या थौ हे यायेमा कन्हे सी धकाः सुनां स्यू “अज्जेव किच्चं कातब्बं कोजञ्जा मरणं सुवे” धैविज्याइम्ह खः । संक्षिप्तं धायेमाल धाःसा कचवं मदुगु जीवन हंकेगु । सुयातं पंगलः मज्वीगु जीवन हंकेगु खः । रंगीचंगीगु स्वाँ ह्वइच्चंगु बमीचाथे जाःगु समाज निर्माण यायेगु खः । बुद्धयात म्हसीकुम्ह अशोक जुजुं धैथकुगु दु— “नीतियं ये कीलन्ते सिया नते उगजे” राज्य चले याइम्ह शासक अत्सीम्ह जूसा व योग्यम्ह शासक मखु ।

सुं मनु चरित्र भ्रष्टम्ह जुल धाःसा वं थनया थन हे नारकीय जीवन हनेमाली । वैत सुयां स्वे यइमखु । ध्यबाया बलं ख्वाले न्ह्योने माने याःसां ल्यूने व्वबीका च्वने माली । सिना नर्के वनी, लोभी व कंजूसम्ह सिना सर्प जुइ, थथे छुं जुइ धकाः ख्याच्चः बिया बिज्याःथें मदुपिन्त दान बिया त्यागी जूसा स्वर्गे वनी धकाः प्रलोभन बिया थुगु जीवन ताले लाकेगु कुतः याना बिज्यात वस्पोल बुद्धं ।

दुपिसं मदुपिन्त बिया गरीबी न्हंका छोयेगु भगवान् बुद्धया मनसुवा खः । विहार, स्कूल, अस्पताल आदि दय्केगुली श्रद्धा दयेकेत नं दान बीमाः धैबिज्याःगु खः । थ्व खँ थ्वीका अशोक जुजुं अस्पताल, तुं, बुंगाः जँया जवंखवं सिमा पिना जनताया सेवा याना बुद्धया शिक्षायात व्यवहारे छ्यलाः बुद्ध धर्म प्रचार याना थकल ।

शील पालन याना मनु सदाचारी जूसा ल्वापु ज्वीका अड्डाय् वने माली मखु । ल्यूने ल्यूने निन्दा याका च्वने माली मखु । कचवं मदुगु जीवन हना च्वनेया लागी सदाचार जीवन माः । मन चंचलपिन्त ब कर्पिंगु दोष जक खंकीपिन्त विपस्सना ध्यान भावना अभ्यास याये माःगु खँ कना बिज्यात । ध्यान भावनां अन्तर्मुखी ज्वी सयेकेगु, थःत थःम्हं म्ह्सीकेफैगु, थःगु दोष थःम्हं खंकेफैगु ध्यानयात विपस्सना भावना धाइ ।

सिगालोवाद सूत्रं व व्यग्घपज्ज सूत्रं पारिवारिक

जीवने थवंथवे कर्तव्य पालन यांनाः परिश्रमी जुया धन कमाय यांनाथें धन भिथाय् छ्यलेगु (सदुपयोग याय्गु) आम्दानी खर्च मिले यांना जीवन ताले लाकेगु लॅपु भगवान् बुद्धं क्यना बिज्यात । कमाय् यांनागु ध्यवा प्यब्ब थला छ्यले माःगु तस्सकं बांला जू । ‘एकेन भोगे भुञ्जेय्य द्वीहिं कम्मं पयोजये, चतुत्थंच निघापेय्य आपदासु भविस्सति’ अर्थात् कमाय् यांनागु ध्यवां छब्ब नयेत निब्ब इलमे लगेयायेत, छब्ब आपत परे ज्वीवलेसित ल्यंकातयेगु । थथे धायेबले नयेत जक गाक्क कमायेयानां मगात । अपो हे कमाय् यायेमाःगु खनेदु । थ्व खँ सीदु भगवान् बुद्धया मनसुवा मनूतेत अरहन्त यांना निर्वाणे छ्येयेगु मखु साधारण पारिवारिक जीवने दुःख मदयेका च्वनेगु खः ।

मेगु मंगल सूत्रं मानव जीवन उन्नति व भिजुइगु लॅपु क्यनातःगु दु— सत्संगत भिनेमाः सःस्यूथें अनुशासने च्वनाः शिक्षित जुइमाः, अनेक ज्या सयेका क्यनेमाः, नरम वचनं खँल्हाना कोमुलि नं जुइ सयेके माःगु खँ व्यावहारिक जू । निर्वाणे वनेन्हो मदयेक मगाःगु खँ साधारण पारिवारिक जीवनयात आवश्यकगु खँ खः । हानं पराभव व वसलसूत्रं मनूत पतन मज्वीगु लॅपु व पतन ज्वीगु कारणत क्यना तःगु दु । थुकिं सीदु भगवान् बुद्धं म्वाणाच्च्वपि मनूतेत जीवन ताले लाइगु खँ कनाविज्यात सिवे सीपिं ताले लाइगु खँ कना बिमज्याः । बरू सीपिनी नामं धर्मकर्म याकाः म्वापि ताले लाइगु खँ कना विज्याः । सीमानिगु गुण लुमंका भिगु ज्या

[४]

याये सयेकी धया बिज्याः । वर्तमान जीवन ताले ला.सा भविष्य नं ताले लाइ धया बिज्याः ।

वस्पोल तथागतं मभिगु व भिगु ज्या छुटेयाना बेफाइदा व फाइदा केना बिज्यात । मभिगु लँपुं वनकी मभिथाय् लाइ । भिगु लँपुं वनकी भिथाय् लाइ । वस्पोल लँपु क्यना बिज्याम्ह (मार्ग प्रदर्शक) खः । सुयातं निर्वाणे यंकेगु जिम्मा कया बिमज्याः । “तुम्हेहि किच्चं आतप्पं अक्खात्तारो तथागता” ज्याय्ला थःथःपिसं हे कुतः यायेमाः जि (बुद्ध) ला मार्ग प्रदर्शक जक खः । निर्वाण घैगु निष्कलंकमु कच्चवं मदुगु जीवनया अवस्था खः । सीधुंका छथाय् अलग्ग कना जोग याये दैगु थाय् व अवस्था मखु । वस्पोलया बिचा-कथं थुगु लोके दुःखीम्हं परलोके सुख सी मखु । उकिं बुद्ध धर्म म्वानाच्चंपिन्त खः सीपिन्त मखु । म्वानाच्चंबले ताले लायेमाः । सोभी जुइ मज्यू, तंकाली जुइ मज्यू, छुकीसनं आसक्त ज्वीम्ह जुइ मज्यू । थुपिं बुद्धया व्यवहारिकगु शिक्षा खः । कीसं थूसां व्यवहारे छयले मसया च्वन । परोपदेसे पाण्डित्य घैथे जक जुया च्वन । बुद्धि बिलासिताय् जक भुले-जुया च्वन । व्यवहारे छयलेत कथं नं महना च्वन ।

— आनन्दभूमि

शीलवान्ह तर कर्तव्य मस्यूह भिक्षु

गुलिस्यां नियम जक पालन जूसा गाः वहे धर्म खः कर्तव्य पालन मज्जूसां ज्यूथें भालपीपि नं दु । अथे हे भगवान् बुद्धया पाले छम्ह भिक्षु दु, वं नियम पालन याना च्वनी तर यायेमाःगु कर्तव्य धाःसा मस्यू । व भिक्षुं दुनेच्वंगु सुकू, लासा, मेच आदि पिने लाछिइ यंकी तर दुकाइ मखु । च्छि पिने अथें तैतइगु बानि, वां नं दाइच्वनी ।

मेपिं भिक्षुपिसं धाइ- “छंगु छु पहः घंगु ? दुनेच्वंगु सामान पिने तयेसः दुकाये धाःसा मसः ।”

अथे धाइबले व भिक्षुं धाइ- “जि छुं पाप यानागु मदु । छुं नियम स्यंकागु मदु । जिगु छुं दोष मदु ।” वयागु- ताल गथे खः अथेंतुं ।

अले भिक्षुपिसं भगवान् बुद्धयात उजुर यानाबिल । गौतम बुद्धं व भिक्षुयात सःता न्यना बिज्यात- “खःला छं लासा मेच आदि पिने तयाथकी । गन कयागु खः अनतये मसः हं ।”

व भिक्षुं धाइ- “जि छुं नियम स्यंकागु मदु, तःघंगु पाप यानागु मदु । वस्तुत दुने मतयागु जक भतिचा दोषथें च्वं । भन्ते, जि छुं पाप मयाना ।”

अले गौतम बुद्धं धैबिज्यात- “छं कर्तव्य पालन मयाःगु चिकिचाधंगु पाप सम्छे जुइमते । तिकितिकि नंगु लः

[६]

जक फया तःसां जाइथे पाप धैगु नं भतिभति यायां यक्व
दयावइ । छं नियम छुं मस्यंकुसां कर्तव्य पालन मयागु नं
शील स्यंगु हे थहरे जुइ ।”

भगवान् बुद्धं गन गन च्वंगु वस्तुत खः व काये धुंकाः
अनसं मतल धाःसा आपत्ति दोष लाइ धया बिज्यात ।

Dhamma.Digital

— आनन्दभूमि, वर्ष १५, अंक १०

लोभी पह

गज्योगु पह थ्व लोभी पह । न्ह्याक्को दुसां सन्तुष्ट मज्जुगु पह । नय् मखंमेस्यां छछा नय्त लोभ याःगु तःधंगु खँ मखु । थन धन दुपिनि न्ह्याक्को दुसां मगागु लोभी पह । लोभीमेसित आशाकुती धाःसां छुं मपा । लोभ चेतना दत धाय्वं करपिनिगु वस्तुइ व ध्यबाय् ल्हा ताहाक ज्वीगु । अथे धयागु खुया काय्गु पह दया वइगु । थःके माक्व दुसां नं गुलि गुलि मेधासं न्ह्यागुसां छगू कयाहय् मापि दु । विहारे वंसां नं गुलि गुलि आलु छगःसां, प्याज छगःसां, दिसलाइ निपुसां मकासे वनी मखुपि दु । थ्व छु पह मस्यु । आः थन त्यागीम्ह तपस्वीया लोभी पहया खँ न्ह्यथने ।

न्हापा न्हापाया खँ खः । बाराणसी देशे ब्रह्मदत्त जुजुया पाले छथाय् गामे तपस्वी छम्ह कुटीचा छगू दय्का च्वंच्वन । छम्ह श्रद्धालु उपासकं व ऋषियात मेगु हे आश्रम छगू दय्का थःगु छेँ ब्वना यंका साक्क भोजन याका सेवा याना तल । उपासकया व तपस्वीप्रति साब विश्वास जुल । व उपासक लुँ यक्व दुम्ह जुया च्वन खनि । उपासकया छेँ खुँ वइगु भय जुया लुँ ज्वना तपस्वीया आश्रमे छथाय् जमीने गाम्हुया लुँ स्वथना धाल- भन्ते ! छःपिसं थ्व थन स्वथनागु खँ खः ला ?

तपस्वीं धाल- उपासक प्रव्रजित त्यागीपिन्त अथे

धाय् मज्यू, थन आमथे स्वथने नं मज्यू । जिपि करपिनिगु
चीजे लोभ याइपि मखु । उपासकं धाल- उकि ला थन स्वथने
हयागु । छेँ खुँ खुया यंकीगु भय दु । तपस्वीप्रति पक्का
विश्वास याना उपासक पिहाँ वन ।

ठगी तपस्वीं मती तल थुलि लुँ दःसा ला जीविका
याय्त गाहे गाःनि । तन्हु हे अन मच्चंसे व लुँ ज्वना बिचे
छथाय् लैय् लुँ गारे याना वल । छन्हु भोजन यावंबले
उपासकयात धाल- छि यक्व सत्कार याना जित सेवा यात ।
छिगु गुण लोमंके फैमखु । थन च्वनागु यक्व दत । प्रव्रजितपिं
छथासं यक्व च्वने मज्यू । माया लगे ज्वी यो । ऋषिपिन्त
थुजोगु मोहे च्वने मज्यू । आः जि वने ण्हि धका बिदा काल ।
उपासकं गुलि नं बिन्तियात तोता वने मते धका तर तपस्वीं
खँ मन्यं । गामं पिने तक ऋषियात तया नं वल ।

व तपस्वी भचा उखेथ्यंका वने धुंका उपासकयात कंग
लाय् माल धका थःगु जटाय् सुपः छपु तक्कंका हाकनं उपासक
याथाय् वन ।

उपासकं न्यन- भन्ते ! छाय् लिहाँ बिज्यानागु ?
तपस्वीं धाल- खः उपासक छंथाय् बैगले च्वंगु सुपः छपु जिमु
जटाय् प्यपुना वल । प्रव्रजितपिसं मबिइकं काय्गु उचित
मजू । उकि थ्व सुपः छपु तःवयागु ।

उपासकया मती- धन्य धन्य खः त्यागीत, गुलिजक
शंका जूगु । जावा सुपः छपु हे मबिइकं काइमखु, धन्य !
धन्य !! धका धया वन्दना याना बिदा बिया छोट ।

अबले लाक्क बोधिसत्व खेप यावंम्ह वहे उपासकया छेँ बाय् च्वंवल । तपस्वीया खँ न्यना च्वंमेस्या मतीवन थ्वं पक्का नं उपासकयागु छुं नं छुं लुटे याना यंकल ज्वी । थथे मती तथा बोधिसत्व बन्जा नं न्यन- भो भाजु छि व तपस्वी-याथाय् छुं चीजत नासु तये यंकातयागु दु ला ?

उपासकं धाल- असल्फी सच्छि तथाथकागु दु ।

एसा व लुँ मन्त का । याकनं सोहुँ धका बोधिसत्वं धाल ।

व उपासकं तुरुन्त आश्रमे वना गा म्हुया स्वबले असल्फी छगू नं मदु ।

बोधिसत्वं धाल- छंगु आम लुँ मेपिसं काःगु मखु व हे त्यागी पहम्ह लोभी तपस्वीं काःगु । ब्वाय् वना ज्वने माल वयात । निम्हं ब्वाय् वना तपस्वीयात ज्वना दाय फक्को दाय वयाके लुँ कया हल । बोधिसत्वं धाल- सुपः छपु हे मबोकं काय् मज्यू धका लित तेहइम्हेस्या पह थ्व ला ? लुँ खुया काय्त मझा नं मजू । थुक्क ! थ्व तपस्वीया छु पह ? ठगी पह ।
(कुहक जातक)

माल्पा लोभी भिक्षु

मेगु नं बुद्धकालीने जूगु लोभी पहया घटना न्ह्यथने । श्रावस्ती काण-माता धयाम्ह श्रोतापन्नम्ह उपासिका छम्ह दु ।

वया म्हाय् छम्ह दु । म्हाय्यात योग्यम्ह मिजं माला बिया
छोत । छुं दिन लिपा म्हाय्यम्ह थःछेँ चाह्य बल ।

तन्हुमछि दसेलि भातमेस्यां सःतिके हल । म्हाय्यमेस्यां
मांमेसिके न्यन वने न्हि मां ।

मांमेस्या मायावना धाल-मैचा छ थःछेँ च्वंच्वंगु
तःन्हु दत, म्हाय्याम्हछि वने मज्यू । माल्पा भचा ज्वना हुँ धका
माल्पा छुना च्वन । माल्पा छुना च्वंवले भिक्षु छम्ह पात्र
(गोल्पा) ज्वना भिक्षा वल । मरि छूलिसे भिक्षुयातनिं तया
बिल । पात्र जाय्क कया वना नया स्वत माल्पा साब सातथेँ
व भिक्षुं पासापिन्त नं कन । मेम्ह भिक्षु नं पात्र ज्वना वन ।
वयात नं बिया हल । वं नं मेपिन्त कन । मेम्ह भिक्षु नं
माल्पा नेगु आशां व हे छेँ पात्र ज्वना वन । थुकथं प्यम्ह
लोभी भिक्षुपिं वना माल्पा दक्वं कया हल ।

उखे जिजाभाजुं स्वम्ह तक मनूत छोयाहल याकनं
मवोसा मेम्ह ब्याहा यायेगु जुल । थुखे मांमेस्या माल्पा भचा
ज्वना हुँ मै धका हाला ताउबिका च्वन । उखेँ खबर वल ।
मेम्ह ब्याहा याय् धुन छ वय् म्वाल । म्हाय्यम्ह ह्वाँय् ह्वाँय्
ख्वल । लोभीपिं भिक्षुपिसं माल्पा पवना नगुलिं फलानामेसिया
म्हाय्या भातपिंथाय् वने मखन धयागु खं प्रचार जुल ।
उपासिकाया म्हाय्यमचा ख्वयाच्वंगु न्यना भगवान् बुद्ध
बिज्याना बिचाया बिज्यात हँ । अबलेया भिक्षुपिनि गज्योगु
पह ? माल्पा दक्वं बीम्ह उपासिकाया नं छु पह ?

(बब्बु जातक)

भगवान् बुद्धया पाले ब्रम्ह छमेस्यां च्यागू लाख दाँ मध्ये प्यंगू लाख दाँ प्यम्ह काय्पिन्त इना बिल । काय्पि प्यम्हसिनं अबुया चाकर याना मेगु प्यंगू लाख दाँ नं ह्येका काल । बुढायाके छुं मन्त । तःधिकम्ह काय्याथाय् च्वंच्वन । ला बला लिपा भौमचां घुकि न्यंका हल । तःधिकम्ह काय्यात जक सम्पत्ति बियागु ला मेपिन्त नं ब्यूगु दु । थन जक गुलि च्वनेगु ? बुढाया मन सुकु गन । माहिलाम्ह काय्याथाय् वन । अन नं ला बला जक छु च्वनेलाइ भौया घुकि न्यने माल । साइँलाम्ह व कांछाम्ह काय्याथाय् नं व हे खँ । छेँलं पिहाँवना फल्चा बाय् जुल । म्यगचा ज्वना पवना नय् माल । भगवान् बुद्धयाथाय् वना तिनि बुढाया जीविका बांलाक चले जुल ।

मनूते गज्योगु लोभी पह । अबुयागु सम्पत्ति कया नं छेँलं पितिना छ्वेगु गज्योगु नुगः । छु पह ! ध्व जुल भगवान् बुद्धया पालेसिगु घटना ।

थौकन्हे नं फीथाय् करोडं दुपिनि अज्योगु घटना जुया च्वन । बूढा जुल घका न्हुन्हुगु ततःखागु छेँ कायपिनि नामे च्वया इना बिल । गुलि भौपिनि नामे च्वया बिल । थः च्वंच्वनागु नं मातं छकू जक बाकियाना काय्पिन्त च्वया बिल । माँ-बौया मतिना मखा । बूढा-बूढी निम्तिपूया काय्पिनि विश्वास याना च्वया बिल । दँ-बदँ लिपा बूढा-बूढी नि म्हं तःधिकम्ह काय्याथाय् नं च्वने मफु । भौया घुकि न्यने मफत । चिधिकम्ह काय्याथाय् नं वहे ताल । आः वहे

[१२]

छकूचाय् पुलांगु छेँ बूढा-बूढी निम्हेस्या जा थुया दुःखसिया जीविका याना च्वन हँ । यक्व ध्यवा दुपिनि नं छु पह ? लोभी पह घाइगु मस्यूला ?

गुलिस्यां कलाया नामे छेँ व बुँ च्वया बिया तल नं छेँ व बुँ फुकं थःगु याना मेम्ह भात नाला लोभी जूगु घटना नं थौकन्हे न्यने दु । मिजँते नं अज्योगु हे पह जुया वोगु, खबर न्यने दु ।

गुलिस्या विश्वासपि धका छुं वस्सु नासु तये यंकातसा पचे याना लोभी पह पिकया च्वंपि नं यक्व दु ।

★★★

- आनन्दभूमि, वर्ष ७, अंक २

खःगु खँ नं न्ह्याथासं ल्हाय् मज्यू

संसारय् शक्तिशालीगु छुं वस्तु दुसा व खः सत्य वचन ।
 थुकी मैत्री नं दुथ्याय् माः । सत्य वचन मयोपि सुजक दइ ।
 उकिं न्ह्याथासं न्ह्यागु पदवी च्वंसां सत्य वचन ल्हाय् घकाः
 वाचा ल्हाय्माः अथवा प्रतिज्ञा याय्माः । न्यायाधीशनं
 चकीलतसें नं सत्यगु जक खँल्हाय् घकाः शपथ ग्रहण याय्माः ।
 भिक्षुपिसं व भिक्षुपिथाय् बनीपि बौद्ध उपासकपिसं नं पञ्चशील
 काइबलय् मखुगु खँ ल्हाय् मखु घकाः प्रतिज्ञा याः । पालन जू
 मजू थःथःपिसं जक स्यू ।

सत्य वचन धाय्बलय् बांमला धाइपि मदुथें च्वं तर
 थौकन्हे सत्य वचन ज्याय् खेले मदु घं च्वंगु न्यनेदु । अपोयान्ना
 थथे घं च्वनीगु व्यापार क्षेत्रय् व सरकारी कारोबारय् खः ।

थन सत्य वचन घकाः खँ न्ह्यथना च्वनागु सकसिनं
 नं न्ह्याबले न्ह्याथासं खःगु खँ पिज्वय्के हे माः धाय् मखु ।
 सत्यगु खँ जूसां न्ह्याथासं ल्हाय् मज्यू घंगु खँ थुइका बीत
 च्वसा न्ह्याकागु खः ।

महामानव गौतम बुद्ध छम्ह सत्यवादी खः । अय्सां
 वसपोलं हे किसान गौतमीया सीम्ह काय्मचायात म्वाइगु वासः
 दय्का बी घँबिज्यात । छाय् धाःसा अबले किसान गौतमीयात
 मेपि वैद्यतसें सी धुं कुम्ह मचा म्वाइ मखूत, वासः मदु घकाः
 सत्यगु (खःगु) खँ धाबलय् व मय्जुयात विष जुल व उई

जुल । उकिं गौतम बुद्धं व शोकाकुलम्ह किसान गौतमीयात
मचा म्वाइगु वासः दयका बी तर सुं छम्ह हे मसीनिगु शुद्धगु
छैय् वनाः तू छपासः मालाहि धैबिज्यात । किसान गौतमी
थः मचा म्वाकेगु वासःया लागी तू छपासः काः वंबले
सुंनसुं सी धुंकुगु छै जक ध्वदुल अले वं सीका काल कि
सकलें सी मानी छाया धाःसा सुं मसीगु छै लुइके मफुत ।

गुलि गुलि कट्टरपिसं धैच्चं जि सत्यगु खँ धाहे धाय्,
छाय् ग्याय् माःगु दु, नुगले स्याःसा स्यातका । अथे धैच्चंमेस्यां
ध्व मथू कि खःगु जूसां व खँ धाय्बले छुं ज्या वइ मखु ।
वादविवाद जुया छध्वया निध्व जुइ । एकताया थासय्
अनेकता जुइ । थःत नं परयात नं छुं कल्याण मजुइगु सत्यगु
जूसां धाय्मज्यू धकाः महामानव गौतम बुद्धं अभय राज-
कुमारयात धैबिज्यागु खँ मज्झिम निकायस उल्लेख जुया
च्चंगु दु । उकी थथे नं धैबिज्याःगु दु— सत्यगु खँ ल्हाना
सुयातं हित जुइगु जूसा वया नुगलय् स्याःसां धाय्ज्यू ।

छकः अजातशत्रु जुजुया महामन्त्री वर्षकार ब्रम्ह
गौतम बुद्धयाथाय् वनाः थःगु विचाः प्वंकल— भो गौतम,
मिखां खनागुयात खना धाय्गु, न्हाय्पनं न्यनागुयात न्यना
धाय्गु, शरीरं थियागुयात थियागु, थःम्हं स्यूगु व थःत अनुभव
जूगु खँ कनां छुं दोष मद्दु, पाप मलाः, ध्व जिगु विचार खः ।
थुगु बारय् छःपिनि छू विचार खः ?

महामानव गौतम बुद्धया लिसः खः— हे ब्राह्मण !
थुकी सहमति मद्दु । न्हागुं खनागु खना धाःज्वीगु मिलेमजू ।

गुगु खनागु खः व खना धाय्बले मेपिन्त अहित जुइगु, ल्वापु
 पिहाँ वैगु जूसा खनागु जूसां खना धाय्मज्यू । गुगु खनागु खः
 व खना धाय्बले मेपिन्त नं थःत नं भि जुइगु जूसा जक खना
 धकाः कने ज्यू । अथे हे न्यनागु, थियागु, अनुभव जूगु व
 स्यूगु खँ नं खः ।

गौतम बुद्धया थव खँ साप हे व्यावहारिक जू । उकिं
 गौतम बुद्धं धैबिज्यागु, खनागु, अनुभव जूगु व स्यूगु न्ह्यागुं
 खँ कने मज्यू धाय् मज्यू । त्रिपिटक वःकया नं जिद्दिवाल
 जुया हाला च्वने मज्यू ।

★★★

— आनन्दभूमि, वर्ष १३, अंक १२

दोष जक खनेगु पह

संसारे आपालं धयाथें मनुतेके दुगु पह खः करपिनिगु दोष जक खना च्वनीगु । करपिन्त निन्दा जक याय्गु पह । मेपिनि दोष माले न्ह्यो अज्योगु ज्या थःम्हं याना च्वंलाकि मच्चं । थःके व दोष दु लाकि मदु । थुखेपाखे मनुते ध्यान मदु । करपिसं छुया मयापाखे जक च्यूता तःज्वी । थ्व छगू सारा देश व समाजया भयङ्करगु सरुवा रोग खः । थःम्हं खुनु छुं याय् मफु याना च्वंपिन्त रुन नातिकुति दोष छाया ? घूस नया च्वंमेस्यां थःम्हं न्ह्याक्व नसां ल्यामदु । करपिसं नःगु खन कि..... । थःम्हस्यां ध्यबा व वस्तुया हिनामिना न्ह्याक्व यासां सुनानं मस्यू पह पिकया ववाप्प याइ । तर मेपिसं सेवा याना मेवा नया च्वनेथें नलं अनेक खँ । छुं भति नःगु सहयाय् मफया लाकोपाको दोष बिया हाला च्वनी ।

थन धयागुया माने थ्व मखु कि घूस नये ज्यू, वस्तु व ध्यबा हिनामिना याय् ज्यू । थन वस्तु व ध्यबा हिनामिना थःम्हं याना नं करपिन्त जक दोष बिया च्वनीगु बानिया बारे जक धयागु खः । समाज सेवा याइपिसं थज्योगु अनैतिक ज्या याय् जि हे मज्यू ।

संसारे गुलिगुलिस्यां बुसैं ज्वना वोगु कोसःथें करपिनिगु दोष जक खनेगु पह नं दु । गथेजुया थज्योगु पह दया वल थुगु बारे अन्वेषण व अनुसन्धान (रिसचं) याइपि पिहाँ

मवोनिथं च्वं । प्वाः व छ्यों चिरफार याइपिं डाक्टरत दु । तर थज्यागु मनोवृत्ति गथे जुया दया वल घयागु पी. एच. डी. याना डाक्टर जूपि सुं मदु । धर्म प्रचारया लागी बाखँ कना ज्वीपिके नं करपिनि दोष मालेगु पह खनेदु ।

की छेँ छेँ नं माजु व भौपिनि विचे ल्वापु जुया च्वनीगु मांम्हं थः म्हाय्यात सुं क तयातै । म्हाय्यनं न्हागु यासां, न्हाक्व सुं क च्वंसा नं ज्यू । तर भौमचां मज्यू । भौमचायागु जक दोष खंका ल्वापु पिकया च्वनी । आखिरे भौमचा व म्हाय्यमचा नं वहेतुं खः । थःछेँ म्हाय्यमचा, बिया छ्वे धुन कि भौमचा ज्वी । म्हाय्यमचायात थःछेँ छ्यला मतसा भातपिथाय् गथे तालीम ज्वी । थ्व फुकं करपिनिगु दोष जक मालेगु बानि दुगुलि ल्वापु पिहांवया च्वंगु खः । थथे धका (ज्या हे मयासे) ज्या खुनित मदुगु मखु ज्या खुँत नं दु । थन खँ विशेषं करपिनिगु दोष जक खनेगुया बारे खः । दोष बीपिसं -ह्यागुं ज्या याइपिन्त नं दोष जक बिया च्वनी । थज्योगु पह न्हापा बुद्धया पालेयारिपि मनूतेके नं दु । थन बुद्धया पालेयाम्ह अतुल घयाम्ह उपासकया पहया बारे खँ न्हाथने त्यना ।

दोष जक बीम्ह उपासक

श्रावस्तीस अतुल घयाम्ह उपासक छम्ह दु । व धाःसा नायो ज्वी मास्ति वोम्हथें च्वं । उकि वं न्यासःम्ह (५००)

पासापि व्वना बाखँ न्यने धकाः रेवत धयाम्ह महास्थविर
 भिक्षुयाथाय वन । अबले वसपोल रेवत भन्तेया खँ मल्हाय्गु
 अधिष्ठान याना च्वना बिज्यागु जुया च्वन । अतुल धयाम्ह
 उपासक नायो जुया वसपोलयात धाल- भन्ते, थुपि न्हूपि छुं
 मस्यूपि जुया बाखँ छक न्यंके धका व्वना हया ! कृपातया
 बाखँ कना बिज्याहुँ ।

भिक्षु रेवत महास्थविरं खँ मल्हाना धका धया
 बिज्यात । लाटा भाय्याना बिज्यात धका अतुल उपासकया
 तँ पिहाँ वल । भिक्षु जुया नं बाखँ मकने धयागु दु ला !
 जिमि गयोगु ज्या तोता बाखँ न्यंवायां न्वहे मवा । छुं भतिचा
 जूसां कने म्वाला धका दोष व्युव्युं महास्थविर सारिपुत्र
 भन्तेयाथाय न्यासम्ह पासापि व्वना वन । व नायो ज्वीत
 सनाच्चवंह खनि ।

सरासर व उपासक सारिपुत्र भन्तेयाथाय वना वन्दना
 याना धाल- भन्ते ! थुपि छुं मस्यूपि, संगत मदुपि न्यासमछि
 व्वना बाखँ न्यने धका रेवत महास्थविरयाथाय वना वसपोलं
 न्वहे मवा । छु पह धयागु । बाखँ कने मसःपि भिक्षूपि
 छुयाय्त ? उकि भन्ते छपिसं कृपातया उपदेश बिया बिज्याहुँ,
 थुपि अज्ञानीपिनि मने दुनेथ्यंक दुहाँ वंक ।

महास्थविर सारिपुत्र भन्ते नं अभिधर्मया बाखँ
 ताहाक याना कना बिज्यात । (अभिधर्म धयागु चित्तया बारे
 व्याख्या याना तःगु, लोभ सहगत चित्त, द्वेष सहगत चित्त व
 चित्त भिना वइगु व मभिना वइगु इत्यादि मनया खँ खः ।)

अभिधर्मया खँ अतुल उपासकं छुं मथु । उपासकसां
 ज्ञानं पक्काम्ह मखु । नायो जुया न्यासम्ह मनूत मुंका उखेंथुखें
 ज्वीत सनाच्चंम्ह खनि । अनं नं दना सारिपुत्र भिक्षु साप
 विद्वान व बांलाक बाखँ कने सःम्ह धाःगु ला छत्ति मखु ।
 बाखँ कंगु छुं हे मथू । हानं गपाय् हाकः याना बाखँ कना
 च्वंगु । न्यनाच्चंपिनि गबले जक सिधेकी धयार्थे आय्बू ।

अनं वना सरासर आनन्द महास्थविरयाथाय् वन ।
 अन वना धाःवन- भन्ते ! जि थुपिं छुं मस्यूपिं व्वना रेवत
 भन्तेयाथाय् वना वसपोलं न्वहे मवा । अनं सारिपुत्र महा-
 स्थविरयाथाय् वना बाखँ कना विज्याहुँ धयां ला थपाय् हाकः
 याना अभिधर्मया खँ कना हल । छुं नं मथू । आः छपिसं
 थुपिं अज्ञानितेत बांलागु वाखँ कना बिज्याहुँ ।

आनन्द महास्थविरं चिकिचा हाकगु बाखँ छत्वाचा
 कना बिज्यात । छत्वाचा जक लु हे मधकं प्वा मजाय्क नय्थे
 बाखँ कन धकाः वसपोलयात नं दोष बिया भुनुभुनु हाला
 भगवान् बुढयाथाय् वना जूगु खँ फुकं कन । भगवान् बुद्धं व
 उपासकयात धया बिज्यात--

पोराणमेतं अतुल - नेतं अज्जतनामिव
 निन्दन्ति तुन्हिमासीनं - निन्दन्ति बहु भाणितं
 मित भाणम्पि निन्दन्ति - नत्थि लोके अनिन्दितो

अर्थ- हे अतुल ! थ्व आयागु जक मखु पुलांगु खँ
 खः । खँ मल्हामेसित नं (पाक धाइ), आपाः खँ ल्हाइमेसित

नं (बाथः खँगुलु धाइ), पाय्छि ज्वीक खँ ल्हाइमेसित नं निन्दा याइ । निन्दा व प्रशंसा न्हापांनिसें दयाच्चंगु खँ खः । निन्दां बचे जूँपि सुं मद्दु ।

हे अतुल, मनूतसैं चन्द्र सूर्य व पृथ्वीयात हे निन्दा याय्गु मतोत् । निभा तोसां तांन्वेक निभा तोया च्वन धाइ । निभा मतोसां अलच्छिनाम्ह सूद्यो निभा हे मतो का इत्यादि धया ब्वो बिया च्वनी । बुद्धथें ज्यामेसित हे दोष बिया ब्वो बीगु बाकि मत । उकिं थ्व संसारे निन्दां बचेजूपि सुं मद्दु । (धम्मपद अर्थकथा)

थौकन्हे नं उपासक धाःपि दु । दान बिया नं च्वं, बाखँ न्यना नं च्वं, तर उपासकं धाःगु खँ भिक्षुं न्यंसा व भिक्षुयात माने याइ । मखुसा ताले मलाम्ह भिक्षु धकाः दोष बिया निन्दा याइ । थःमहं धयागु खँ जक न्यंसा दुने स्वाथम्ह जूसां साप तःधंम्ह विद्वानम्ह भिक्षु धकाः प्रशंसा याइ । थ्व छु पह मस्यु ।

अतुल उपासकयात भगवान् बुद्धं धया विज्यात— मूर्खपिसं न्हाको प्रशंसा यासा नं, निन्दा यासा नं छुं मू (महत्त्व) मद्दु । बुद्धिवानपिसं निन्दा यासा जक महत्त्व दु । अहा ! बुद्धया खँ गुलि बांला !

— धर्मकीर्ति विशेषाङ्क २०३६

बौद्ध समाज

बौद्ध समाज लोके दक्को समाज स्वया नं श्रेष्ठ धाय्
ज्यू धयां अपोगु खँ ज्वी फैमखु । तर थौं अजागु बौद्ध
समाज ग्रन्थे जक ल्यना वइच्चंगु खेदया खँ खः । बिचारणीय
खः ।

भगवान् बुद्ध जन्म जुया बिज्याबले अबलेया समाजया
दुर्दशा गुजागु ? मनू नं मनू म्हमसिया च्वंगु अवस्था । अजागु
समये वसपोलं समाजे हलचल मचे मया ला ? हान्तिसें धैथें
समाज परिवर्तन याना समाजया संशोधन संस्करण याना
बिज्यात ।

भगवान् बुद्धयाके सकसितं ज्यूगु, साधारणगु, सदांयात
लोगु, सकभनं ज्यूगु, शान्तिगु, प्रियङ्करगु मानव परम्परा
दय्केगु समर्थन दु । वसपोलं समाजया न्हूगु रूपं संस्करण
याना बिज्यागु खः वर्थेजागु संस्करण थौंया समाजयात
अत्यावश्यक जुया च्वंगु दु ।

शुद्ध संस्करणया लागी वसपोलं मनूतयूत मदय्कं
मगागु गुणाङ्ग प्यंगू कना बिज्यात । यदि व सूत्रानुसार थःत
थःम्हं शुद्ध याना यंकल धाःसा हानं छको समाजया न्हूगु रूपं
शुद्धगु संस्करण निसन्देह ज्वी । अबले समाजे न कलंक दइ,
न बन्धन दइ, न सुख प्वं धैगु हे दइ । व समाज सुधारया
लागी न्हूगु शुद्ध संस्करण याय्गु मनूया श्रेष्ठ गुणाङ्ग थव खः—

[२२]

न्हापांगु मैत्री

सकल प्राणीया जय, हित ज्वीगु स्वइगु इच्छायात
मैत्री धाइ । संक्षिप्तं धाल धाःसा सकल प्राणीपिनाप पासा
याय्गु हे 'मैत्री' खः । अथवा सकलें पासा पासा जुया
चवनेगुयात हे मैत्री धाइ । मैत्रीपूर्णगु समाजया शत्रु वा भय
मदु । युद्धया त्राश मदु । कलह विग्रह छुं मदु । केवल दइ
शान्ति ! शान्ति !!

- 'धर्मोदय', वर्ष ६, अंक ६, चैत्र २०१०/अप्रिल १९५३

चित्र गृहपति

बुद्धकालीन गृहस्थी पूज्य अमृतानन्द महास्थविरया अनमोल कृति खः । वसपोलया कृति श्वहे छगू जक मखु बुद्धकालीन ब्राह्मण, बुद्धकालीन राजपरिवार व बुद्धकालीन महिला धयागु सफूत नं पिहाँ बल ।

बुद्ध उपदेश याना बिज्यागु फुक्क खँत संग्रह यानातःगु थल स्वंगयात त्रिपिटक धाइ । बौद्ध देशे त्रिपिटक पालि भाषं व थःगु मातृ भाषं छापे जुया स्कूल कलेज व विश्वविद्यालये समेतं ब्वंकेगु ज्या जुया च्वंगु दु ।

नेपाल छगू बुद्ध जन्मभूमि जूसा नं त्रिपिटक ग्रन्थ प्रकाशन मज्जिन । व कमीयात पूर्ति याय्थें हे पूज्य अमृतानन्द भन्ते नं त्रिपिटके मात्तुमाला छगू छगू विषय कया ग्रन्थत सम्पादन याना बिज्यात । त्रिपिटक ग्रन्थसिकं श्व उपयोगी सिद्ध जूथें च्वन । छाया धाःसा त्रिपिटक बबना च्वनेत समयया अभाव जक मखु ग्रन्थ हे नं अभाव जुया च्वंगु खः । भाय् नं मथू छथी ।

आः बुद्धकालीन ब्राह्मण छगूली जक हे सूत्रपिटकया यक्व खँ अध्ययन याये दत । मूल सूत्रया जक अध्ययन मखु अर्थकथाया खँ नापं अध्ययन याये दत । परिचय धकाः गुगु खँ न्हयना तःगु खः व अर्थकथायापाखें अध्ययन याना न्हयना-त्तःगु खँ खः ।

आः थन बुद्धकालीन गृहस्थीस दुथ्याना च्वंम्ह चित्र गृहपतिया बारे छुं परिचय बी तेना ।

चित्र गृहपति छम्ह बुद्धया पाले भिक्षुपिसिकं विद्वानम्ह, भिक्षुपिन्त समेतं उपदेश वीम्ह व बुद्ध धर्म थ्वीका बीफुम्ह जुया च्वन । व उपासकया जीवनी ब्वनायकेबले बुद्धया शिष्य श्रावकपिनिगु उपदेश न्यना नं मार्गफल प्राप्त यायेफु धयागु सीदु । पञ्चवर्गी मध्ये महानाम धयाम्ह भिक्षुया प्रथम दर्शनं व वसपोलया उपदेशं स्रोतापन्न फल लाभ याना काम्ह खः । स्वीदँ तक भगवान् बुद्धया दर्शन मयासे अनागामी लाभ याना च्वंम्ह खः ।

गजवगु खँला मार्गफल लाभ याना नं ऋद्धि चमत्कार वा चटक स्वयेगु थःगु बानि चित्र गृहपति तंके मफु । व छम्ह साप ऋद्धि भक्तिम्ह जुया च्वन ।

मच्छिका सण्डे न्ह्याम्ह भिक्षु वोसां चित्र गृहपति प्रार्थना याइ कि— “भन्ते ! जि ऋद्धि वा चमत्कार व चटक स्वयेगु साप इच्छा जुया च्वन, ऋद्धि छक क्यना बिज्याहुँ ।” स्वयं महानाम महास्थविरयाके नं ऋद्धि क्यना बिज्याहुँ धका प्रार्थना याःबले वसपोल सुक व गाँ तोता बिज्यात । थन च्वना ताले लाइ मखुत धका ।

महक धयाम्ह भिक्षु छम्ह अन वल । चित्र गृहपति उपासकं वसपोलयाके चटक छक क्यना बिज्याहुँ धका प्रार्थना यात । निकः स्वकः तक पिरेयाना च्वन । सारै हे हाला

च्वंगुलि महक भिक्षुं वयात धाल- एसा थ्व चीवर बँय् लाया उकी द्योने घाँय्मो तयाब्बु । थः कोठाय् दुहाँवना खापा तिना चुकू तल । ब्वेप्वालँ मि प्वालक पिहाँवोथें च्वंक क्यना चीवरया द्योने च्वंगु घाँय्मो, सु, फुकं च्याका भस्म याना बिल । तर चीवर मि मनः । महक भिक्षु कोठाँ पिहाँवया न्यन- चित्र गृहपति गथेच्वंले ? आः लुघन ला ?

भन्ते ! लुघक चटक स्वय्धुन, छपिं धात्थें हे महापुरुष खः । छपिं जिन्दगीभर थन हे च्वना बिज्याहूँ । जि माःगुतक पुरेयाना छपिनि सेवा याये । महक भिक्षु नं आः थन च्वनां ताले लाइमखुत धका तोता वन ।

चित्र गृहपतिया पासा छम्ह दु इसिदत्त धयाम्ह व नं भिक्षु जुया अन वन । चित्र गृहपतिया मती जक थ्वसपोल जिमि पासा इसिदत्तथें च्वं । तप्यंक घाःसा न्यने मछाला खँयाखँय् जिमि पासा छम्ह दु इसिदत्त धयाम्ह गनदुथें छपिसं स्यूला ?

“जि स्यू” धका धया बिज्यात ।

“छपिं हे ला कि छु ?”

“नंमबासेलि थःहे पासा धका सीका साप मानेयात । वयाके चटक छक स्वये दुसा ज्यू धका साप बिलि यासेलि छुं नं छुं ऋद्धि क्यना व थाय् तोता वंम्ह हानं अन गुबलें मवल ।”

छक भिक्षुपिनि पुचले रूपयात मिखा बन्धन लाकि
मिखायात रूप बन्धन धका छलफल जुल । भिक्षुपि निध्व
जुल । छध्व मिखां रूप खना मन स्यं धाःपि । छध्व रूपं याना
मिखां स्वया मन स्यं धाःपि । थुगुबारे निर्णय याये मफत ।

चित्र गृहपति ध्व खँ न्यना च्वन । वयामती जक उलि
हे मस्यूपि भिक्षुपि जि वना ध्वीका बी माला धका सरासर
वना वन्दना याना धाल--

भन्ते ! छलपोलपिनि वादविवाद जुयाच्वंगु बारे जि
छगू धाय् ज्यूला ?

ज्यू उपासक धयाब्यूसा ला जि हे ज्युनि ।

एसा भन्ते न्यना बिज्याहुँ । धाय्नु कि तुयुम्ह दोंह
छम्ह व हाकुम्ह दोंह छम्ह कया खिपतं चिना तोता ब्यूसा
निमेस्यां तानातानी ज्वी । आः धया बिज्याहुँ तुयुम्ह दोंहयात
हाकुम्ह दोंह बन्धन जुल ला कि हाकुम्ह दोंहयाय तुयुम्ह दोंह
पँगल जुल ले ?

भिक्षुपिसं जवाफ बिल दोंह निम्हं बन्धन मखु, पँगल
मखु । पँगल व बन्धन ला बिचे चिनातःगु खिपः जुल का ।

अथे खःसा भन्ते, मिखायात रूप नं बन्धन मखु ।
रूपयात मिखा नं बन्धन मखु । बन्धन ला मिखां रूप खना
गुगु विज्ञान वा चेतना दयावइगु खः वहे बन्धन वा संयोजन
खः ।

[२७]

ध्व खँ न्यना भिक्षुपि सकलें चित्र गृहपतिया विद्वत्ता
खना आश्चर्य चाया च्वन । थुजागु हे ज्ञानया बारे सीके
माःसा बुद्धकालीन गृहस्थी न्याना व्वनादिसँ ।

स्वीदँ लिपा आनागामी ज्वी धुंका बुद्धया दर्शन याये
भाल धका लच्छित्तक न्यासिवना श्रावस्ती वन । बुद्धया दर्शन
याये धुंका गुलिचां मदुवं हानं मनुष्य लोके वये म्वाक जीवन
अन्तयाना वन ।

— आनन्दभूमि, वर्ष १, अंक ७, कार्तिक २०३०

लिवक स्वयेमते तापाक्क स्वः

महत्वाकांक्षिम्ह बाराणसीया जुजु ब्रह्मदत्त कोशल जुजुया राज्ये हमला यात । अबले अन दीधीति कोशल नांम्ह जुजुं राज्य याना च्वंगु जुया च्वन । व जुजु धाःसा सनिकबल व पराक्रम मदुम्ह जुया च्वन । अथे खःसा नं व गुण धर्मपाखें तःम्ही जुया च्वन । ल्वाना च्वनेगुसिकं शान्तिपूर्वकं म्वाना च्वनेगु हे ज्यू धैथें मती तया थः महारानी व्वना गामेपाखे व्युस्युं वन ।

भेष बदले याना छम्ह कुम्हाया छेँय् बालं च्वंच्वन । छम्ह साधारण गामार्थेन्तुं च्वंच्वन । कोशल जुजु हे व्युस्युं-वंबले लोभीम्ह बाराणसी जुजुया इच्छा याउँक हे पूरा जुल ।

छुं महिना लिपा भेष बदले याना सुलाच्वंम्ह कोशल जुजुया महारानीं काय्मचा छम्ह बुइकल । व मचायात “दीर्घायु” नां तयाबिल । मचा भचा तःधिक जुइवं तापाक बोर्डिङ्ग स्कूले भर्ना याना आखः व्वंकातल । मचां साप बांलाक आखः व्वनं व्वन, तःधिकनं जुल, वँके ज्ञान दत ।

थुबलेलाक “दीधीति” कोशल जुजु भेष बदले याना गामे कुम्हाया छेँय् च्वंच्वंगु दु धैगु खबर बाराणसी जुजुं सिल । महात्वाकांक्षिम्ह जुजुं सिपाहीतेत आज्ञा जुल-फलानाथाय् कोशलया जुजु भेष हिला च्वंच्वंगु दुहँ वयात ज्वना प्यकू कुचा याना नगरंपिने थुनाव्यु । जुजुया हुकुम कथं

ज्वना ह्या कोशलया जुजु महारानी निम्हसितं सँ पाचुक
खाका शहर चाहिका स्यायूत यंकाच्वन । अबले लावक आखः
ब्वंवनाच्वंम्ह काय्म्ह माँ-बौया खाः स्वय् धका वयाच्वंगु
जुया च्वन । ब्वाय् वना स्वः वंबले थःहे माँ-वौपिन्त स्यायेत
यंका च्वंगु खंबले वयात क्वालखं लुनाथें जुल । वया तस्सकं
तँ पिहाँवल । माँ-बौ निम्हसेनं थः कायं तँ पिकया वयाच्वंगु
खन । बौमेस्यां धाल-पुता दीघायु तापाक्क स्व, सत्तिक
स्वये मते, बैरं बैर शान्त मजू । थथे धाःगु सिपाहितसेनं ताल,
तर सीत्यंम्ह जुया वेंथें हाला हःगु धकाः मती तथा सुनानं
राजकुमारयात म्हसीकेगु कुतः मयाः वास्ता मतः । अबुयागु
अन्तिम वचन लुमंका दीघायु राजकुमार वाक्कुछिना सहयाना
अबुया ल्युल्यु वन । नगरपिने मनू स्याइथाय् ध्यन । प्यकु
थलाः गाःम्हया थुनाबिल ।

अबुया अन्तिम अर्ति वचन लुमंका तःम्ह दीघायु
राजकुमारं राजदरवारया किसिमागः नाप पासा नालाः
दरवारे हे जागिर नल । बग्गीले च्वना सल ब्वाकीम्ह जुल ।
वयाके दरवारया ज्या यायेत योग्यता दुगु जुयाच्वन । छंहु
जुजु सिकारया लागी पिहाँवन । जुजुया रथ ब्वाकुम्ह दीघायु
कुमार हे जुल । तस्सकं ब्वाकुगुलि मेपि स्वया गाक्कं तापाक
ध्यन । जुजुया त्यानुल । छंथाय् दिका जुजु दीघायु कुमारया
मुले छ्योँ दिका आराम काल, न्ह्यो नं वल ।

अबुया अर्ति लुमंका बदला काये मज्यू धका मती
तँच्वंमेस्या जुजु थःगु मुले छ्योँदिका दना च्वंबले छुं दोष

[३०]

मदुपि जिमि माँ—बौ स्याना व्यूम्ह थ्व हे खः थ्वयात नं बाकि तयेगुला धका तरवारं याँ कया पालेत संबले थः अबुया अन्तिम वचन सत्तिक स्वयेमते तापाक्क स्व, बैरं बैर शान्त जुइमखु धैगु वचन लुमंकल । तलवार सुंक स्वथन ।

अबले जुजुया म्हगसे म्हना च्वन । बाराणसी जुजुया दीघायु धैम्ह कायं जितः तलवारं पालेत सना थारा न्हुया चःति वयेका न्ह्यलं चायेका दन । थः म्हगसे म्हना च्वंगु खँ कंबले व राजकुमारं धाल— महाराज, आम म्हगसे म्हंगु धात्थेंया खँ खः । दीघायु कुमार धैम्ह जि हे खः । जिमि अबु दीघीति जुजु सी न्ह्यो बैरं बैर शान्ति जुइ मखु, तापाक स्व, सत्तिक स्वयेमते धाःगु लुमंका महाराजयात पालेत तलवार यांकाय् धुंगु सुंकन्तुं दुछोया बिया । थ्व खँ न्यना जुजु तस्सकं लय्ताल । वयात थःम्हयाय् बिया कोसल राज्यया जुजु याना बिल । थ्व वाखनं अहिंसा निति शान्ति प्राप्त जूगु खनेदु ।

— आनन्दभूमि, वर्ष १६, अंक १

समुदय सत्य

कीसं न्यनातेगु दु भगवान् बुद्धं चतुमार्यसत्ययात यथार्थं श्वीका बिज्याःगुलिं तथागत बुद्ध धकाः प्रसिद्ध जूगु खः । दुःख सत्य, दुःखसमुदय सत्य, (कारण) दुःखनिरोध सत्य (अन्त), दुःखनिरोध मार्ग सत्य (दुःख मदय्केगु लंपु) । आः थन दुःखसमुदय सत्य छगूया जक खँ न्ह्यथने त्यना ।

समुदय शब्दया अर्थ खः उत्पन्न ज्वीगुया कारण । उकिं दुःख समुदय धैगु दुःखया कारण जुल । अथे धैगु तृष्णा अर्थात् आशा खः । बुद्धवाद अनुसार न्ह्याग्गुं नं खँ हेतु वा कारणं जक दइ । उकिं दुःख दैवयत् कारण दइ । व हेतु खः तृष्णा । गुलिं तृष्णा व आशायात मखुथे श्वीका बुद्ध धर्म विकासया लागी बाधा खः धकाः आलोचना याइपि नं दु । थ्व अपरिपक्वताया चिं खः । थुगु बारे अपो छुं खँ धाय्गु मनसाय् मदु ।

आः दुःखया बारे चर्चा याय् । दुःख धैगु चित्तय् दैवैगु अप्रसन्नता व असन्तुष्टभाव खः । थःगु इच्छा व अभिलाषा पुरे मज्जीबले थथे ज्वीगु खः । मेखतं धाय्माल धाःसा मनं तुनाथें मजुल कि दुःख ज्वीगु । मनं तुनागु धैगु आशा याय्गु, इच्छा ज्वीगु खः । थुकिं हे दुःख ज्वीगु । इच्छा वा आशा ज्वीगु हे तृष्णां याना खः ।

गुलिसिनं धाइ कमाय् याय्गु नं तृष्णा, कू छपु,

सि पालेगु चुपि छफि दय्कूसां तृष्णा, मोल्हीगु साभो छगः
न्यासां तृष्णा खः धर्काः धाय्गु मिलय् मजू । थ्व तृष्णाया
गलत परिभाषा खः ।

बुद्धया धापूकथं कमाय् याय्गु तृष्णा मखु । कमाय्
यानागु धन खर्चं मयासे स्वथना मुंका जक तय्गु तृष्णा खः ।
न्ह्याक्व दुसां मगाःगुयात तृष्णा धाइ । दुगु धनं सन्तुष्ट
मजूगुयात तृष्णा धाइ । कमाय् याय्गु नं तृष्णा जूसाला बुद्ध
धर्म ध्याकुं चाय् तय्यं कूसां ज्यू । ध्यबा कमाय् याय्गु धैगु हे
खर्चं याय्त खः ।

व्यवस्था बांमलाथाय्, यक्व परिवार छथासं च्वनी-
थाय् अर्थात् संयुक्त परिवार दुथाय् जक यक्व कमाय् याय्गु
इच्छा व तृष्णा दइ । मेथाय् यक्व कमाय् याय्माः धैगु मडु ।
छगू इलम बाहेक निगू इलमयाय्गु ऐन मडुगु थाय् नं दु ।
अजोथाय् काय्पिन्त ब्याहायाय् मानि, आखः ब्वंकेमाः धैगु
चिन्ता नं मडु । गनं ब्याहायाय् धुनकि छखे च्वनी । कमाय्
याय् मफय्कं ब्याहा नं याइ मखु ।

तृष्णाया व्याख्या याना बिज्याःम्ह भगवान् बुद्धं
धम्मपदय् थये धैबिज्यागु दु--

तण्हाय जायति सोको तण्हाय जायति भयं ।

तण्हाय विप्पमुत्तस्स नत्थि सोको कुतोभयं ॥

अर्थात् तृष्णां शोक दइ, तृष्णां भय दइ, तृष्णां
मुक्तम्हसित शोक नं मडु भय नं मडु ।

तृष्णा स्वंगू प्रकारया दु--

- (क) काम तण्हा (तृष्णा)
- (ख) भव तण्हा (तृष्णा)
- (ग) त्रिभव तण्हा (तृष्णा)

काम तण्हा

मिखा, न्हाय्पं, न्हाय्, म्ये व म्ह (शरीर) थुपि न्याता इन्द्रिययात लोगु न्हावःसा रूप, शब्द, गन्ध, रस व स्पर्श घंगु आरम्मण खः । थुपि न्यागुयात पञ्चकाम सुख धाइ । पञ्चकाम सुखयू आशा याय्गुयात काम तृष्णा धाइ । मनुष्य-लोक, दिव्यलोक सुख सम्पत्ति घंगु नं थ्वहे पञ्चकाम सम्पत्ति खः । अथे हे हानं जन्म काय्गु आशा नं काम तृष्णां हे याना देगु खः । थथे जन्म काय्गु, पञ्चस्कन्ध दुःखं हानं जन्म ज्वीगु नं काम तृष्णां याना हे खः ।

दाजु-किजा, तता-केहेपिनि अंश इना काय्गुली त्वापु ज्वीगु, छगू देशं मेगु देश नाप लडाईं ज्वीगु, हिंसा, खूज्या, मिसामस्तयत्त बलात्कार याय्गु, मखुगु खं ल्हाइगु, अमल प्रदार्थ अय्ला त्वनेगु आदि थुपि फुकं काम तृष्णां याना ज्वीगु खः ।

थीकन्हे दाजुं किजायात स्याय्गु वा भिक्षु याय्गुतक नं ज्या जुया वोगु अंश काय्गु आशां खः । थ्व नं काम तृष्णाया कारण खः घंगु स्पष्ट जू ।

भव तण्हा

भव घैगु पञ्चस्कन्धया उत्पत्ति व स्थिति खः ।
 (दयाच्चनीगु) हानं हानं जन्मकया च्वनेगु आशा याय्गु हे भव
 तण्हा खः । थुकथं जन्म-जन्मपतिकं चाहिला च्वनीम्ह आत्मा
 दु धकाः विश्वास याय्गु व न्हाबलें भौतिक सुख अनुभव
 याना च्वने दइ घैगु आशायात भव तण्हा धाइ ।

विभव तण्हा

भव घैगु हाकनं जन्म काइतिनि घैगु आशा व विश्वास
 खः । विभव घैगु हानं जन्म काइमखु घैगु धारणा व विश्वास
 खः । अथे घैगु करपिन्त यक्व दुःख जूसां ल्याः महु, थःपि
 मोज याय्, म्वाना च्वंतले जक मोज । सी धुनकि हानं जन्म
 काइमखु, फल भोग याय् माली मखु धकाः लाक्व पाक्व सना
 ज्वीगुयात विभव तण्हा धाइ ।

बुद्धया शिक्षा अनुसार म्वाना च्वंतलेयात थःत नं
 परयात नं हित ज्वीगु, भि ज्वीगु ज्या याय्माः । भिगु ज्या
 याःसा सी धुंकाः नं भिगु नां च्वनी । रूप जक मदया वनी,
 वैगु नां तनी मखु । भिगु ज्या याना थकूसा सकसिनं नां काइ,
 कीर्ति च्वनी । मभिगु याना थकूसा मुल्याहा, चण्डाल
 फोक्कनिना वनका धकाः ब्वःबीका च्वने माली । सिनावंगु
 जिलका धाय्का च्वने माली ।

दुःख समुदय घैगु अर्थात् दुःखया कारण तृष्णा घैगु बांलाक थ्वीकातय् माःगु खँ खः । दुःखया कारण मथुया हे अशान्ति जुया च्वंगु खः । बुद्धया दर्शन अध्ययन यायबले चतु आर्यसत्य साब ग्यसुलागु ज्ञानया खँ घैगु सीदु । घात्ये नं शान्ति स्थापनाया लागी दुःखया कारण पत्ता लगे यायगु अत्यावश्यक खनेदु । साधारण पारिवारिक जीवन सुखमय याय्त नं थ्व समुदय सत्य उपयोगी जू । ज्याय् खेले दु घैगु थ्वीका काय्गु उत्तम ज्वी ।

Dhamma.Digital

- आनन्दभूमि

शत्रु मंत्री निम्ह मिले जुल

कोशल महाराजया जःपा ल्हाः व देपा ल्हाःथें जुया-
 च्वंपि मंत्रीत निम्ह द्दु । धायेबले इपि मंत्रीत निम्हं जुजुयात
 स्यल्लाक सल्लाहवीपि जुल । तर मनूते चरित्र विचित्र खः ।
 ईष्या व द्वेषं मनूतयत् वेँ याना ब्यू । बुद्धि ज्या मब्यू केवल
 परस्पर भेद व ल्वापुं याना वं वयात, वं वयात स्यंकेत सनी ।
 कोशल महाराजया मंत्रीत निम्ह अथे हे जुयाच्वन । वं वयात,
 वं वयात क्वफायेत सन । थः छम्ह जक थाहाँ वनेत व भि
 ज्वीत सनीगु । मंत्रीत निम्हसिगुं द्वेष चरित्रया बारे जुजुं
 बाँलाक स्यू । जुजुं नं यक्वं कुतः यात इमित मिले यायेत तर
 मिले याये मफु । जुजुयात इपि निम्हं मदयेकं मगाः । छुयाये
 निम्हं लः व मिथें मिले मजूगुलि जुजुया कपाः स्याः ।
 आखिरे जुजुं भगवान् बुद्धयापाखें जक उपि मंत्री निम्ह मिले
 याये फें घेंगु मतीतया मंत्रीपिनि बारे थःगु दुःखया खें
 वस्पोलयात प्वंका बिल ।

भगवान् बुद्ध छन्हु मंत्रीया छेँय भिक्षा बिज्यात ।
 भोजन धुंका बाखें कना धयाबिज्यात— मंत्रीजु, मनूतय् मने
 द्वेष भाव दतलेयात गुबलें नं याउँक न्ह्यो वयेके फेंमखु ।
 मने शान्ति नं दैमखु । थः मयोम्ह लुमंकर्पत्ति तें पिहाँवै ।
 वाक्कुछी मास्ती वै । बदला काये मास्ती वै । अले हि क्वाना
 म्ह ज्यातुसे च्वनी । शत्रुत दत्तलेयात पीर व चिन्ता तनी

मखु । चिन्तां मुक्त मज्जुगु जीवने छु आनन्द दइ ? धात्थेंयागु सुखी जीवन ला चिन्ता व पीर मद्दुगु व शत्रुया थासे पासापि जक यक्व दयाच्चनीगु । द्वेष चरित्रम्हेसिया मित्र धैपि दैमखु । मैत्री सहगतगु चरित्रम्हेस्या न्ह्याथाय् वंसां पासापि दइ । भय त्रास धैगु दैमखु । आनन्दगु जीवन ज्वी । उकि द्वेष भाव व क्रोध स्वभाव धयागु जीवने कलंक खः ।

भगवान् बुद्धया उपदेश न्यना मंत्रीया मन क्यातुसे चवनावल । वं बिचायात, थौं भगवान् बुद्धं जित हे मुक्कं ताकेयाना न्वाना बिज्यात । जि व मेम्ह मंत्री मिले मज्जुगु खँ वस्पोलं सिल ज्वी । धात्थें खः जि व मेम्ह मंत्री निम्हेस्या शत्रुतां याना मिले मज्जुयागुलि जुजुया नं सुखमता । जि नं व मंत्री खन कि वा किरिकिरि न्ह्ये मास्ति वो । अले म्हहे क्यातुसे च्वं । मने शान्ति मद्दु । सिनावने मानिगु थ्व जीवने छाया् वैरभाव तथा चवनेगु । न्ह्याबलें नापं चवना ज्या यायेमाम्ह खना छाया् वैरभाव, छाया् शत्रुता । मय्ल द्वेष भाव तंका छोये माल । मैत्रीं हे शान्ति दइ । बुद्धं धैबिज्याःगु खँ मिलेजू । आवंनिसें व मंत्रीनाप द्वेष भाव तथा ज्वी मखुत धकाः मती तसेलि वया ख्वाः यचुसे च्वन, चक्कना वल । मन याउसे च्वंगु पह खने दत ।

वयागु हृदय परिवर्तन जूगु खना भगवान् बुद्धं मती तथा बिज्यात, मेम्ह मंत्रीया छेय् थ्व हे नापं व्वना वने माल । मंत्रीयात पात्र (गुल्पाः) ज्वंकाः वस्पोल तथागत मेम्ह मंत्रीयाथाय् बिज्यात ।

शत्रुयात व्वना भगवान् बुद्ध थःगु छेँय् बिज्याःगु खना मेम्ह मंत्री आश्चर्य चाल । भगवान् बुद्धयात लासा लाया सम्मानपूर्वक वन्दना याना छखे लिक्क फेतुत । थुखे बुद्धया पात्र ज्वनाच्च्वंम्ह मंत्रीया ख्वाः नं मुसुमुसु काः । निम्हेस्यां मिखा त्वाइ, निम्हं फिसिक्क न्हिला च्वन । भगवान् बुद्धं मैत्री फ़ैले याना बिज्याइ । मैत्रीया महत्वया बारे उपदेश बियाबिज्याइ । ईर्ष्या, द्वेषया बेफाइदाया बारे नं व्याख्या याना बिज्याइ । अले मंत्रीं धाइ, भो भगवन् थौं छलपोल जिथाय् छेँय् बिज्याःगु कारण सिल । जित क्षमा याना बिज्याहुं । प्रज्ञा मदुगुलि अशान्ति जुया च्वन । महत्वाकांक्षाया कारणं पासायात स्यंकेत सना । आः न्ह्यलं चाल । आवंनिसें जिपिं निम्ह त्वाये मखुत । वयागु तुति ज्वना सालेगु मती तये मखुत ।

अले भगवान् बुद्ध दना विहारे बिज्यात । मंत्री निम्हं लः व चिकंथें जाःपि लः व दुरुथें मिले जुल । जुजु नं साप लय्ताल । देश छगूलि लय्ताया च्वन । धन्य खः भगवान् बुद्धया चमत्कार ! धन्य खः भगवान् बुद्धया मैत्री बल ।

— आनन्दभूमि, वर्ष १६, अंक २

शिक्षा

बुद्ध धम्म बोधजूम्ह व मालीबले न्ह्यागुं खँया कारण
बिच्चा याना थुइका काय्फुम्ह खः । बोधजूर्थे करपिन्त नं बोध
याय्गु शक्ति दुम्ह महामानव खः । उकिं वसपोलया शिक्षा
सकभनं ज्याय् खेले दुगु व आपासिनं ज्याय् छ्यले ज्युगु जुल ।
ध्व शिक्षा मनूयात धात्थेंयाम्ह मनू जुइगु शिक्षा खः । अथे
धैगु गुण धर्म दुम्ह मानव यानाबीगु वासः खः । न्ह्याम्ह मनू
जूसां सकसिकें गुण धर्म मदु । मनू जूसां पशु व राक्षस स्वभाव
दुर्पिं मनूत दु । माँ-बौपिसं थः काय्-म्ह्याय्पिन्त व गुरुं थः
शिष्यपिन्त गघाः फ़ै, ध्वं धकाः बोबिया च्वनीगु न्यने दु छाया
धाःसा वैंके गुण धर्म मदुगुलि खः ।

गुण धैगु तःताजि दु- करपिन्त उपकार याय्गु,
आज्ञाकारी जुइगु, करपिसं छुं भिगु ज्या याःसा अथे थःम्हं
याय् मफुसां वं याःगु ज्या साप बांलाःगु ज्या खः धकाः
लय्ताय्गु ध्व फुकं गुण खः ।

सहयाय्गु नं छगू तःधंगु गुण खः । छेय् च्वनेबले
सहयाय्गु छगू तःधंगु वासः खः शान्तपूर्वकं च्वनेत । सहयाय्
फुसा ल्वापु ख्यापु कचवं याय्गुनं तना वनी । कीसं अथे याय्
मफुसां भिक्षु सारिपुत्र महास्थविरं सहयाना ब्यूगुलि कलह व
ल्वापु याकनं तंगु व दुष्टम्हसिया मन हिलावंगु घटना न्यनातय्
बह जू ।

ध्व बुद्धकालीन घटना खः । सारिपुत्र महास्थविर साप हे सहयाय् फुम्ह भिक्षु धैगु यक्व प्रचार जुयाच्चंगु खँ न्यना सहयाय् मफुम्ह बर्मू छम्हसिनं वस्पोल लैय् बिज्याना च्वंम्हसित मूर्किं छ्यानाः जनफातय् ध्वंघ्वं दाया बिल । उबले सारिपुत्र महास्थविरं लिफः छकः हे मस्वसे सरासर थः माथाय् बिज्यात ।

बर्मूया साप मन सुख मताल । कमसेकम सुनां दाल धैगु ला सीके माः । वास्ता हे मतसे वन । धात्थें सहयाय् फुम्ह भिक्षु खः, धात्थें धैर्य दुम्ह व पवित्रम्ह भिक्षु खः । म्वाःसां म्वाःसां शुद्धम्ह दोष छुं मदुम्ह भिक्षुयात दाया लात । धिक्कार का मखुगु हे पाप याय् लात । व बर्मूया म्ह चि चि मीथें म्ह पुनावोथें अथे च्वने थथे च्वने मंत । ब्वाँय् ब्वाँय् वना क्षमा फों वन ।

सारिपुत्र भिक्षुं धैबिज्यात— छं जित छु स्यंकागु दु धकाः क्षना फोनेत ?

बर्मूनं धाल— छःपिन्त नकतिनि दायाम्ह जि हे खः । छःपिनि जनफाः मस्याः ला ? सारिपुत्र महास्थविरं धैबिज्यात— अँ ध्वंक छसः सःवोगु ताः, भचा इस्सुसे जक च्वथें च्वं । आः मस्यात । बर्मूनं धाल— जि अपराध याय् लात, क्षमा याना बिज्याहुँ । छःपिं जिथाय् छैय् बिज्याना भोजन याना बिज्याःसा जक क्षमा ब्यूगु जुइ । अले जक जिगु मन शान्त जुइ ।

थुखे सारिपुत्र महास्थविरया उपासकतसे न्यन—
फलनाम्ह बमूर्नं वस्पोलयात दालं । थ्वखँ न्यनेसात तँपिकया
बमूर्यात दाय् धकाः कथि ज्वना वयाछेँ क्वय् वना हाः वन
'ए दुष्ट बमूर् पिहाँ वा ।'

बमूर् ग्यात । सारिपुत्र महास्थविरं भरोसा बिया
घैबिज्यात— ग्याय् म्वाः । जि थन दहे दु नि । भोजन याय्
सिघय्का पात्र बमूर्यात ज्वंका पिहाँ बिज्याःगु खना उपासकत
पाकः जुयाच्चन ।

सारिपुत्र महास्थविरं न्यना बिज्यात— छिपि थन छुया
वयागु ? इमिसं धाल— खः छःपिन्त थ्व बमूर्नं दाल धाःगु
न्यना वयात दाय् धकाः वयागु । वस्पोलं घैबिज्यात— दाःगु
जितः छिमि ला कपाः स्याःगु । सिमाय् च्वय् च्वंम्हस्या इकु
मजू क्वय् च्वंम्हस्या इकु । वं क्षमा फोना भोजन नं याकल, छुं
खँ मन्त, छिपि माःथाय् हुँ । ल्वापु छुं मन्त बमूर्या मन फहिल ।

थन बिचा याय् बहगु खँ खः थौकन्हे गनं गनं सुनानं
अन्याय याना दाःवोसां सहयाना च्वंसा नं दाया सतययाना
च्वंम्ह मन्त्या हृदय परिवर्तन मजू । ऊन ऊन छ्यनय् न्हुवैगु ।
उपाय छुं मद्दु । अय्धैगु थौकन्हे सहजक यानां ज्या मवो ।
तर सहयाय्गु बानि दुपिनि छेँय् अपोयाना शान्ति दु ।
मिसातयत् सहयाना च्वनेगुथेँ जाःगु वासः मेगु मद्दु । मेगु नं
छगू सहयाना ल्वापु तंगु खँ कने ।'

स्वयम्भूपाखें फुतिदुम्ह भाजु छम्ह सरासर वैच्चन ।
विष्णुमती तापुया दथुइ थ्यन । शहरपाखें नं ज्यापु छम्ह

स्वयम्भूपाखे वनाच्च्वंम्ह बहे तापुया दथुइ ध्यन । निम्हं ल्हाः
संका वनाच्च्वंगु निम्हसिगु ल्हाः ल्हाः ल्वात । कू ज्वना
ज्यायाइम्ह ज्यापुया ल्हाः छाइगु जूहे जुल । उम्ह भाजुया
ल्हाः क्यातुगु जुया स्यात जुइमा । व भाजुं तँ पिकया घाल-
अय् ज्यापु, छ गपाय्सकं मातय् जुयागु । लँय् वनेबले छखे
लिना वने मसःला ? ज्यापुया ककु ज्वनेथें सन । अले ज्यापु
छ्यं क्वछुना का ! का ! गःपः त्वाःल्हाय्गु ला धकाः लिक्क
वना क्वछुना बिल ।

व भाजु ला छुंछां मधासे सुतुसुतुं वन । ज्यापु नं
मुसुमुसु काकां थःगु लँ लिना वन । अशान्ति मजुल । ल्वापु
तन । निम्हं बःलाःपि खः ल्वाना च्वंगु जूसा छ्यं तज्याइ ।
बःलाम्हस्यां मेम्हस्या म्ह ज्वना तां विष्णुमती क्वफाना बीफु ।

थुजोबले खँ थुइका ल्वापु मदय्केत शिक्षा माःगु खः ।
आखः ब्वने माःगु नं शिक्षाया लागी खः । भिपिनि संगत नं
माः ।

★★★

— आनन्दभूमि, वर्ष १३, अंक १३

चीन

शान्ति प्रेमी सज्जनवृन्द,

थौं जित साप लय्ता वो, चीनया बारे जिगु नुगले
च्वंगु खँ चीने च्वना हे ब्रोडकाष्टद्वारा प्वंके दत । थुकिया
श्रेय ला एशियन ब्रोडकाष्ट डिपार्टमेन्ट रेडियो पेकिङ्गया
मुख्यम्ह चान चि मिगयात दु ।

जिगु स्वप्न स्वंगू दु । स्वंगूमध्ये छगू खः, गणतन्त्र
चीनया दर्शन यायेगु । थ्व स्वप्न साकार जूगुया श्रेय चीन
बुद्धिष्ट एसोसियेशनयात दु ।

मुक्ति लिपा चीनं आपालं उन्नति याये धुंकल नाप
नापं विश्वया मिखा नं थःपाखे स्वका च्वंगु दु । थ्व खँया
सत्यासत्य चीने वया जक हे सीके फइ । जिपि अन्तर्राष्ट्रिय
बौद्ध भिक्षु प्रतिनिधि मण्डल चीने वया च्वनागु नं अथे ई
फुकेत मखु अपितु अध्ययन यायेत खः । चीने वया जिमिसं
आपालं सयेका सीका कयागु दु, प्रेरणा प्राप्त जूगु दु ।

जिपि चीने वया च्वनागु लच्छि दत । पूर्व व उत्तर
चीन भ्रमण याना स्वये बहःगु सीके बहःगु स्वया वये धुन ।
वना वनाथाय् सलंसः बौद्ध भिक्षु भिक्षुणीपिसं व गण्यमाण्य
जनवादी गणतन्त्र चीनया जनतां जिमित हार्दिक स्वागत याःगु
खः, व गुबले नं ल्वमंके मखु । ल्वमंके धकाः संसां ल्वःमनी नं
मखु ।

थन वया आपालं बौद्ध विहारया दर्शन याना । सकभनं बांवालागु कलाकृति खनाबले जित थःगु जन्म-भूमि नेपाल लुमना वल । जिमिथाय् नं थथे हे बांलागु कलाकृति यक्व दु । गुगु कलाकृति उथें उथें च्वं । थनया भिक्षुपिनिगु संख्या व पूजा पद्धति खनाबले चीन कम्यूनिष्ट जुसेलि थन धर्मयात थाय् मदु व विहार स्यंकल धयागु प्रचार खहे मखुगु मिथ्या प्रचार धयागु बांलाक सिल । बरू छगू अवश्य अनुभव जुल । लंका, बर्मा भारत व नेपाल आदि धार्मिक देशेथें थन द्योभक्ति व न्हिया न्हियं विहारे वना उपासना याःवनीपि म्ह जुल । अले पाःगु थुलि हे, मेगु धर्म-प्रधान देशे उपदेश व शील कया उपासना याना च्वनी, तर चीने खने दुगु मानवता अन खने मदु । धर्म-प्रधान देशे चरित्र शुद्ध जूगु खने मदु । अन मनुखं मनु क्वफायेगु ज्या, खुँज्या, डाह ल्वापु आदि कुबानि दु । थजागु कुबानि मुक्ति लिपा चीने मदुगु ख्वाः वो । उकि जिगु विचारं ला थन चीने मानवताया नैसर्गिक विकाश व धर्मया वास्तविक प्रचार फुलं जुया वया च्वंगु खने दु । कारण धर्म ला व हे खः, गुकि जनहितया ज्या जुइ ।

जिमि प्रतिनिधि छम्हेसिनं रेलवे कर्मचारी छम्हेसित कुसा छपा अथें बीत स्वल । अले व कर्मचारीं अफसोस प्रकट याना धाल- 'थथे यात्रीतयेके छुं चीज कायेगु नियमया विरुद्ध ।' का हे मका । थजागु हे घटना होटले नं जुल । थ्व जिमिगु लागी आदर्शया खँ खः । थथे धाइपि जि, न बर्माय् खना न लंकाय् खना, न भारते खना, न बुद्ध जन्म-भूमि

नेपाले हे । थन होटले खापा तिना मवंसा नं गुबलें नं छुं
सामान मतं । घाः खापाती त्वमन, तालं दये त्वमन घयागु
चिन्तां गबलें नुगले कय्कय् च्याकेम्वाः ।

जिपि वना वनाथाय् चीनया मुक्तिदाता माओ-त्से-तुं
या तस्वीरया नाप नापं कार्लमाक्स, एंजिल, लेनिन तथा
स्टालिनया नं तस्वीर खना । अले अनायाश थुपि युग प्रवर्तक
महापुरुष तयेगु कोले २५०० दँ न्हापाया छम्ह महापुरुष
नेपाल-पुत्र गौतम बुद्ध नं जित लुमना वल ।

गौतम बुद्ध जन्म जुया बिज्याःबले नं समाजे तच्चकं
भ्रष्टाचार फ़ैले जुया च्वंगु खः । तःमि-चीमि, तधं-चीधं
भेद-भावया हे साम्राज्य जुया ज्वंगु खः । राजनीति नं
प्रजाया हितया लागी मजूसे राजपरिवारया हितया लागी
जक जुया च्वंगु खः । थुजागु हे दयनीय इले बुद्ध न्हुगु सन्देश
बिया बिज्यात । समाज सुधारया निति आन्दोलन शुरुयात ।
वसपोलं कार्य रूपे नं परिवर्तन याना बिज्यात । वसपोलं
राजनीतिज्ञतय्त आदर्श बीया निति, समाजवादी संघया
स्थापना व संचालन याना बिज्यात । उगु संघया नीती
आपालं आपाः नमूना व प्रेरणा नं दु । तर अबलेया समाजं
थ्व सिद्धान्त थुइका मकाल ।

बुद्धं आज्ञा जुया बिज्याःगु दु, “सब्बे सत्ता आहारद्वि-
तिका” सकल प्राणीपि आहारे निर्भर स्तः । थथे नं प्रकाश
याना बिज्यागु दु, “जिघ्रच्छा परमा रोगा” नयेपित्याइगुभे
तःधंगु रोग मेगु मदु । बुद्धिया विकाश जुइत शारीरिक उन्नति

जुइमाः, शारीरिक शक्ति नापं उन्नतिया निति भौतिक उन्नतिया नं आवश्यकता दु !

थन चीने नं जनता आपालं पीडित जुया पतोन्नमुख जुया च्वंबले माओ-त्से-तुंया जन्म जुल । फलस्वरूप चीन जनताया नारकीय जीवन स्वर्गीय जुया वया च्वन । यद्यपि गरीबपि आपालं थन दनि ।

मुक्ति लिपा गणतन्त्र चीन सरकारया ज्या खना आश्चर्य चाया । मेमेगु देशे नं निर्माण कार्य व उन्नति जुया वया च्वंगु दु । तर थुलि आशातीत उन्नति थुलि द्रुतगति जूगु खने मदु । थनया मेगु विशेषता थ्व कि समाजवादी ढंगं व सहयोग निर्माणया कार्य जुया वया च्वंगु देश निर्माणया नाप नापं मनुतयेगु विचार नं उच्च जुयावं वया च्वंगु चीनया छगू थःगु हे प्रशंसनीय विशेषता खः ।

जि आपालं ध्यानतया कोशिश याना, पवगीं छम्हसिगु दर्शन याये ! अभाग्यवश दर्शन पावे मजू । न्यने दु, मुक्ति न्हापा चीने पवगींतयेगु छगू थःगु तःघंगु समाज दुगु हँ, गुगु समाजं थःगु देशया अव्यवस्थित शासन प्रणालिया व देशयागु आर्थिक विषमताया विज्ञापन पलाः तःतःथाय् बिया च्वनीगु खः ! मुक्ति लिपा नयेगु मदुपिन्त नयेगु दत, ज्या मदुपिन्त ज्या दत । ज्यापुतयेत जक बुँया अधिकार दत । भिखारी समस्या, बेकारी समस्या नाप नापं चीनया प्रसिद्ध-पेशा वेश्या वृत्तिया चीन सरकारं इतिश्री यात । थ्व मेमेगु देशयात नं आदर्श खः गुकिया याकनं अनुकरण यायेमाः ।

“बुभुक्खति किं नकरोति पापं” धयातःथे नयेपित्याम्हं
 छु जक पाप मयाइ ! आः चीने कम्युनिष्ट सरकारं नयेगु
 पुनेगु पर्याप्त उत्पादन याना ब्यूबले थन खूँज्या याइपिं मंत,
 डाका मारेयाइपिं मंत । थ्व खँ फुकं न्हूगु चीन सरकारया
 रचनात्मक ज्या खनाबले स्पष्ट जुल । अपाय्धंगु कारखानात,
 ततःखागु छेँ स्कूल अस्पताल, लँ तथा नहर आदि फुकं मुक्ति-
 लिपा स्वदँ प्यदँया भित्रे निर्माण जूगु न्यनेबले सु आश्रयं
 मचाइ ? चीन सरकार छाया प्रशंसाया अधिकारी मजुइ ?
 अले विश्वया मिखा छाया चीनपाखे मवनी ?

मेगु विशेषता खः, गणतन्त्र चीन-सारा-चीनं छगु
 पाखं हे उन्नति यायेत सनाच्चंगु, अले उकिया निति मेगु
 सहयोग प्रणाली ज्वंगु । चीन-जनताया हृदय परिवर्तन जूगुया
 परिणाम खः, प्रत्येक चीन-जनतां राष्ट्र जिगु, जि राष्ट्रयाम्ह
 धका सुनानं स्यने ग्वाक धायेसल, ज्यां क्यने सल ।

राष्ट्रिय-दिवस खूनु लखंलख जनताया देशानुराग व
 अनुशासनशीलता खना जिमित साप प्रभावित यात । अपाय्-
 सकं वा वया च्वन तर सुं छम्ह हे फिरिक्क मसं । उत्सवयात
 बाधा मयाः । न कार्यक्रम छगु हे लिच्छ्यात । छम्ह पुलिसयाके
 धका कठि खनेमदु, न छम्हेसित हे दाःगु खना । पुलिसं दायेके
 माय्क चीन-जनतां नियम उल्लंघन मयाः । थ्व अत्यन्त
 आदर्शनीय खः ।

जिपि वना वनाथाय् मस्तेसं स्वागत याःगु, सकभनं
 बगीचा व म्हितेगु थाय् दयेकातःगु दृश्यं नं जिमित कम

[४८]

प्रभावित मयाः । चीनया भविष्य निसन्देह उज्ज्वल ! थ्व
क्रमशः द्रुत-गतिं विकाश जुयावं वना च्वंगु समाजवाद चीन
शान्ति प्रेमी खः, हानं विश्व नाप त्वाय् चिनेत उत्सुक !

जय चीन व नेपाःया मित्रता !

[थ्व ३५ दँ न्हापाया चीनया खँ खः । आः गाक्कं
पाना वल । नियम छ्वासुया बोगुलि न्हापायें शान्ति व
इमान्दारी पह मदुगु समाचार न्यनेदु ।]

★★★

— 'धर्मोदय', वर्ष १०, अंक १, कार्तिक २०१३

नेपाली भाषा

(१) नेपाल चीन मैत्री	(१०) बौद्ध संस्कार
(२) मैले बुझेको बुद्ध धर्म	(११) बुद्धको विचारधारा
(३) बौद्ध दर्शन	(१२) बौद्ध जगतामा स्वास्थ्य सेवा
(४) नारी हृदय	(१३) निरोगी
(५) बुद्धको व्यवहारिक धर्म	(१४) बौद्ध नैतिक शिक्षा भाग-१
(६) पञ्चशील	(१५) बुद्ध र बुद्ध धर्मको.....
(७) शान्ति	(१६) बौद्ध ज्ञान
(८) बौद्ध ध्यान	(१७) धर्म चिन्तन
(९) पेकिङ्ग स्वास्थ्य निवास	

लेखकया छापे जुइ धुं कुगु मेमेगु सफूत

नेपाल भाषा

(१) गौतम बुद्ध	(३०) ईर्ष्या व शंका
(२) बुद्धया अर्थनीति (संयुक्त)	(३१) चरित्त पुचः भाग-१, २
(३) तथागत हृदय	(३३) योगिया चिट्ठी
(४) त्याग	(३४) पालि प्रवेश भाग-१, २
(५) दश संयोजन	(३६) धर्म मसीनि
(६) भिक्षुया पत्र भाग-१, २	(३७) सर्वज्ञ भाग-१, २
(८) पेकिडः स्वास्थ्य निवास	(३९) दुःख मदेगु लंपु
(९) बौद्ध शिक्षा	(४०) शिक्षा भाग-१, २, ३, ४
(१०) न्हापां याम्ह गुरु सु ?	(४४) दान
(११) माँ-बौ लुमन	(४५) चमत्कार
(१२) हृदय परिवर्तन	(४६) बुद्धया व्यवहारिक पक्ष धर्म
(१३) बौद्ध ध्यान भाग-१, २	(४७) व्यवहारिक प्रज्ञा
(१५) बाखँ भाग-१, २, ३, ४, ५, ६	(४८) दीर्घायु जुइमा
(२१) भिक्षु जीवन	(४९) ज्ञान मार्ग
(२२) भिम्ह मचा	(५०) बौद्ध नैतिक शिक्षा
(२३) बाखँया फल भाग-१, २	(५१) झिगू बन्धन
(२५) धम्मचक्रकप्पत्तन मुत्त	(५२) मनु ह्यमीकेगु गय
(२६) क्षान्ति व मैत्री	(५३) संस्कृति
(२७) बोधिसत्त्व	(५४) बुद्धया करुणा व ब्रह्मदण्ड
(२८) मूर्खंम्ह पासा मज्जू	(५५) धर्मया ज्ञान
(२९) श्रमण तारद	